

**Anexele nr. 1-11 la Ordinul ministrului educației
și cercetării nr. 3.472/2020 privind aprobarea
programelor pentru susținerea evaluării naționale
pentru absolvenții clasei a VIII-a, începând
cu anul școlar 2020–2021, din 10.03.2020**

ANEXA Nr. 1

**PROGRAMA pentru EVALUAREA NAȚIONALĂ PENTRU ABSOLVENȚII
CLASEI a VIII-a
DISCIPLINA
LIMBA ȘI LITERATURA ROMÂNĂ
București, 2020**

PROGRAMA DE EXAMEN PENTRU DISCIPLINA LIMBA ȘI LITERATURA ROMÂNĂ

Prezenta programă este realizată în conformitate cu prevederile din Programa școlară pentru disciplina Limba și literatura română, clasele a V-a - a VIII-a, aprobată prin OMEN nr. 3393/28.02.2017.

Limba și literatura română are statut de disciplină obligatorie în cadrul Evaluării naționale pentru absolvenții clasei a VIII-a.

Subiectele de limba și literatura română de la Evaluarea națională pentru absolvenții clasei a VIII-a evaluează competențele de receptare a mesajului scris de diverse tipuri, în scopuri diverse, de exprimare scrisă și de utilizare corectă, adecvată și eficientă a limbii române în producerea de mesaje scrise, în diferite contexte de realizare, cu scopuri diverse, precum și exprimarea identității lingvistice și culturale proprii în context național și internațional.

Etapele intermediare ale formării competențelor specifice pe care le conține programa de evaluare și detalierea conținuturilor sunt prezentate în programa școlară în vigoare.

Structura subiectului are în vedere o nouă viziune, care valorifică procesele cognitive evaluate prin testările PIRLS și PISA, vizează modelul dezvoltării personale în receptarea textului literar și caracterul funcțional al componentei lingvistice, în conformitate cu profilul de formare a absolventului de gimnaziu și cu programa școlară sus-menționată.

În evaluarea competențelor și a conținuturilor se vor urmări permanent aspectele normative ortoepice, ortografice, morfologice și de punctuație, utilizându-se constant Dicționarul ortografic, ortoepic și morfologic al limbii române (DOOM 2), Dicționarul explicativ al limbii române și alte tipuri de dicționare și îndreptare.

Competențe generale și competențe specifice

1. Receptarea textului scris de diverse tipuri

1.1. Identificarea informațiilor importante, a temei, a ideilor principale/secundare din texte literare și nonliterare, continue, discontinue și multimodale

1.2. Corelarea informațiilor explicite și implicite din texte literare și nonliterare, continue, discontinue și multimodale

1.3. Recunoașterea modurilor în care sunt organizate informațiile în texte literare și nonliterare, continue, discontinue și multimodale

1.4. Prezentarea unor răspunsuri personale, critice sau creative pe marginea unor texte diverse

1.5. Compararea diferitelor puncte de vedere exprimate pe marginea unor texte diverse

- 1.6. Compararea a cel puțin două texte sub aspectul temei, al ideilor și al structurii
- 1.7. Evaluarea informațiilor și a intențiilor de comunicare din texte literare, nonliterare, continue, discontinue și multimodale
- 1.8. Argumentarea punctelor de vedere pe marginea a două sau mai multe texte de diverse tipuri, având în vedere posibilitatea unor interpretări multiple
2. Redactarea textului scris de diverse tipuri
- 2.1. Redactarea unui rezumat sau a unui text, simplu sau complex, având în vedere etapele procesului de scriere și structurile specifice, pentru a comunica idei și informații sau pentru a relata experiențe trăite sau imaginate
- 2.2. Redactarea unui text complex, în care să își exprime puncte de vedere argumentate, pe diverse teme sau cu referire la diverse texte citite
- 2.3. Adecvarea textului scris la situația și scopul de comunicare
- 2.4. Analizarea constantă a propriului scris/a unor texte diverse din punctul de vedere al corectitudinii, al lizibilității, al coerenței și al clarității
- 2.5. Aplicarea constantă a normelor privind etica redactării pentru crearea unor texte originale
3. Utilizarea corectă, adecvată și eficientă a limbii în procesul comunicării orale și scrise
- 3.1. Analizarea elementelor de dinamică a limbii, prin utilizarea achizițiilor de sintaxă, morfologie, fonetică, lexic și semantică prin raportare la limbile moderne
- 3.2. Folosirea achizițiilor privind structuri morfosintactice complexe ale limbii române literare, pentru înțelegere corectă și exprimare nuanțată a intențiilor comunicative
- 3.3. Aplicarea achizițiilor lingvistice pentru înțelegerea și producerea unor texte diverse
- 3.4. Aplicarea conștientă a regulilor și a convențiilor ortografice și ortoepice pentru o comunicare corectă
- 3.5. Valorificarea relației dintre normă, abatere și uz în adecvarea strategiilor individuale de comunicare
- 3.6. Raportarea conștientă la normă în exprimarea intenției de comunicare, din perspectivă morfosintactică, fonetică și lexicală
- 3.7. Redactarea unor texte, valorificând gândirea logică și analogică (analiză, sinteză, generalizare și abstractizare) prin utilizarea deprinderilor de comunicare corectă în limba română literară
4. Exprimarea identității lingvistice și culturale proprii în context național și internațional
- 4.1. Identificarea unor valori culturale promovate în textele autorilor români din diferite perioade istorice
- 4.2. Asocierea unor experiențe proprii de viață și de lectură cu acelea provenind din alte culturi
- 4.3. Compararea unor elemente comune identificate în cultura proprie și în cultura altor popoare sau a unor tradiții românești cu tradiții din alte culturi
- 4.4. Argumentarea unui punct de vedere privitor la valori culturale sau la elemente specifice ale culturii naționale și ale culturii altor popoare

Conținuturi

Teme generale

- Eu și universul meu familiar
- Eu și lumea din jurul meu
- Orizonturile lumii și ale cunoașterii
- Reflecții asupra lumii

Lectură

- Cuvinte-cheie, idee principală, idee secundară, temă
- Planul simplu de idei. Planul dezvoltat de idei

- Tipare textuale de structurare a ideilor: narativ, descriptiv, dialogat, explicativ, argumentativ
- Textul narativ:
 - Narativul literar - în proză, în versuri: timp, spațiu; instanțele comunicării narative: autor, narator, personaje, mijloace de caracterizare; narațiunea la persoana a III-a și la persoana I; acțiune, momentele subiectului/etapele acțiunii.
 - Narativul nonliterar. Acțiune, participanți, timp, spațiu
 - Narativul în texte multimodale (text și imagine - banda desenată)
- Textul descriptiv: literar - în proză, în versuri; nonliterar
- Versificație: rima, strofa, măsura versurilor, ritmul (intuitiv)
- Textul dialogat: dialogul în textul literar; dialogul în textul scris și în spectacol; dialogul în textul nonliterar (interviul)
- Textul explicativ
- Textul argumentativ
- Tipuri de texte: textul epic, textul liric (exprimarea emoțiilor și a sentimentelor), textul dramatic și arta spectacolului (autor, personaj dramatic; rolul indicațiilor scenice; rolul dialogului; actori, decor, costume, lumini, muzică)
- Texte care combină diverse structuri textuale (explicativ, narativ, descriptiv, dialogat, argumentativ)
- Strategii de comprehensiune: inferențe simple (relații cauză-efect, problemă-soluție etc.); predicții; împărtășirea impresiilor de lectură; reprezentări mentale, integrarea informațiilor textului în propriul univers cognitiv și afectiv; reflecții asupra limbajului și a structurii textelor de tip epic, liric, dramatic; compararea a două sau mai multe texte sub aspectul conținutului și al structurii
- Strategii de interpretare: răspuns afectiv; mesajul/mesajele textului; interpretarea limbajului figurat (personificarea, comparația, epitetul, enumerația, repetiția, metafora, aliterația, hiperbola, antiteza); interpretări multiple; argumentarea punctelor de vedere pe marginea textelor citite; dezbateri pe marginea textelor citite
- Redactare
- Etapele scrierii: generarea ideilor, planificare, scriere; rescrierea textului pentru a-i da coerență și claritate, pentru a nuanța ideile; corectarea greșelilor
- Prezentarea textului: scrisul de mână, așezarea în pagină
- Părțile textului: introducere, cuprins, încheiere; paragrafe
- Planul simplu de idei. Planul dezvoltat de idei. Rezumatul
- Transformarea vorbirii directe în vorbire indirectă
- Tipare textuale de structurare a ideilor: narativ, descriptiv, narativ-descriptiv (prezentarea unui proces ca succesiune de etape), dialogat; explicativ, definiție, clasificare, exemplificare; argumentativ (ordinea argumentelor în textul argumentativ); comparație, analogie, pro-contra; "întrebările jurnalistului" (cine? ce? când? unde? de ce?); integrarea părților.
- Prezentarea textului: organizarea unui text în funcție de situația de comunicare
- Adecvarea la temă
- Comentarea unor pasaje din textele citite, descrierea unei emoții (bucurie, uimire, frică); caracterizarea personajului
- Modalități de exprimare a preferințelor și a opiniilor
- Etica redactării: originalitate
- Stil: proprietatea termenilor, puritate și adecvare situațională, originalitate, naturalețe, eufonie, varietate, originalitate, concizie, corectitudine gramaticală, respectarea normelor ortografice și de punctuație
- Elemente de construcție a comunicării
- Gramatică
- Enunțul. Enunțuri asertive, interogative, exclamative, imperative.
- Enunțuri eliptice. Norme de punctuație

Propoziția simplă. Propoziția dezvoltată
Propoziția afirmativă. Propoziția negativă

Fraza: coordonarea prin juxtapunere și prin joncțiune. Conjunții coordonatoare. Subordonarea prin conjuncții subordonatoare, prin pronume și adverbe relative. Norme de punctuație (virgula, punctul și virgula)

Construcții sintactice: construcții active/construcții pasive cu verbul a fi; construcții impersonale; construcții cu pronume reflexive; construcții incidente; construcții concesive și condiționale

Predicatul verbal. Predicatul nominal. Numele predicativ. Acordul numelui predicativ

Subiectul exprimat (simplu și multiplu). Subiectul neexprimat (inclus, subînțeles). Acordul predicatului cu subiectul

Atributul (realizări prin adjectiv, substantiv, pronume, numeral, adverb)

Apoziția. Norme de punctuație

Complementul: complementul direct, complementul indirect în dativ și complementul prepozițional; circumstanțialul de mod, circumstanțialul de timp, circumstanțialul de loc, circumstanțialul de cauză, circumstanțialul de scop. Topica în propoziție. Norme de punctuație (virgula)

Realizări propoziționale ale unor funcții sintactice: atributiva, completiva directă, completiva indirectă și prepozițională, circumstanțiala de loc, de timp, de mod, cauzala, finala

Verbul (flexiunea verbului în raport cu numărul, persoana, modul și timpul):

- Moduri verbale (indicativul și imperativul, conjunctivul și condiționalul-optativ) și timpurile lor. Timpuri simple și compuse. Structura timpurilor compuse: verbe auxiliare (a fi, a avea, a vrea)

- Verbe copulative (a fi, a deveni, a ajunge, a ieși, a se face, a părea, a rămâne, a însemna)

- Forme verbale nepersonale. Utilizări sintactice ale formelor verbale nepersonale: infinitivul, gerunziul, participiul, supinul

- Posibilități combinatorii ale verbului

Prepoziția

Substantivul: genul, numărul, cazul. Tipuri de substantive: comun, propriu; substantive colective, substantive defective. Articolul genitival. Punctuația vocativului. Corelarea funcției sintactice cu cazul morfologic. Posibilități combinatorii ale substantivului. Categoria determinării: articolul (hotărât, nehotărât). Posibilități combinatorii ale substantivului (substantiv + atribut)

Pronumele. Tipuri de pronume: pronumele personal, personal de politețe (flexiunea pronumelui personal în raport cu persoana, numărul, genul; flexiunea cazuală). Pronumele reflexiv (diferența dintre pronumele reflexiv și pronumele personal). Posibilități combinatorii ale pronumelui.

Anticiparea și reluarea prin clitice pronominale în cazul unor complemente. Aspecte ortografice. Pronumele posesiv și adjectivul pronominal posesiv. Pronumele demonstrativ și adjectivul pronominal demonstrativ. Folosirea corectă a pronumelor și a adjectivelor pronominale: interogativ, relativ și nehotărât, a adjectivului pronominal de întărire. Pronumele și adjectivul pronominal negativ și negația în propoziție. Posibilități combinatorii ale pronumelor și ale adjectivelor pronominale

Adjectivul. Gradele de comparație. Articolul demonstrativ. Acordul adjectivului cu substantivul. Topica adjectivului. Adjectivul participial. Posibilități combinatorii ale adjectivului

Adverbul. Tipuri de adverbe (de mod, de timp, de loc). Gradele de comparație

Numeralul. Tipuri de numeral (cardinal, ordinal). Aspecte normative. Posibilități combinatorii ale numeralului

Interjecția. Onomatopeele. Interjecția predicativă

- Ortoepie și ortografie

Alfabetul limbii române. Ordonarea cuvintelor după criteriul alfabetic. Dicționarul. Articolul de dicționar

Tipuri de sunete: Vocală. Consoană. Semivocală. Corespondența sunet-literă. Structura fonologică a cuvintelor: diftong, triftong, hiat
Silaba. Despărțirea în silabe (principiul fonetic)

Accentul. Utilizarea corectă a accentului. Variante accentuale admise/neadmise de normă

Scrierea și pronunția cuvintelor de origine străină, conținând foneme nespecifice limbii române

- Vocabular

Cuvântul, unitate de bază a vocabularului: formă și sens (sensul de bază și sensul secundar; sensul propriu, sensul figurat). Rolul contextului în crearea sensului

Categorii semantice: sinonime, antonime, omonime, cuvinte polisemantice
Câmpul lexical

Mijloace de îmbogățire a vocabularului:

▪ interne: derivarea, compunerea, conversiunea; cuvânt de bază și cuvânt derivat. Familia lexicală

▪ externe: împrumuturi lexicale

Îmbinări libere de cuvinte, locuțiuni, cuvinte compuse

Confuzii paronimice. Pleonasmul

- Variație stilistică

Limba standard. Normă și abatere. Limba vorbită și limba scrisă (selecția lexicală, construcția frazei)

Istoria cuvintelor - variații ale formei și ale sensului în timp

Limba popular. Variație regională a limbii. Variații de registru.

Jargonul, argoul. Limba colocvial, limba cultivată (familiarizare).

Termeni științifici

Valori stilistice ale diminutivelor

Organizarea coerentă a textului: succesiunea ideilor, folosirea corectă a timpurilor verbale și a anaforelor

Elemente de interculturalitate

- Identitate personală - identitate națională - diversitate culturală și lingvistică

- Carte românească de învățătură: de la prima carte tipărită la cartea digitală

- Elemente de mitologie românească

- Modele comportamentale în legende greco-romane, în textele literaturii universale

- Valori ale culturii populare în spațiul românesc.

- Valori etice în legendele popoarelor

- Relații culturale constructive. Noi și ceilalți

- Valori culturale românești în lume

- Despre limba și cultura țărilor din vecinătatea României. Limba română în Europa; comunitatea lingvistică a vorbitorilor de limbă română de pretutindeni

- Contacte culturale

Textele-suport pot fi alese dintre următoarele texte literare (din literatura română și universală) și nonliterare/ficționale și nonficționale (text integral sau fragment), fără definirea conceptelor:

a) texte continue (alcătuite din enunțuri organizate în paragrafe):

poezii lirice și epice, proză clasică și contemporană, romane, romane grafice, piese de teatru; jurnale, jurnale de călătorie, memorii, scrisori, texte autobiografice; articole de opinie, eseuri, maxime și proverbe; instrucțiuni; e-mailuri, postări on-line; reportaje, știri; recenzii pe web ale unei cărți/cronici de film; regulamente; articole de popularizare a științei, instrucțiuni pentru derularea unui experiment;

b) texte discontinue: tablă de materii/cuprins, liste, grafice, diagrame, tabele, calendare, articole din DEX; scheme; anunțuri, indexuri, glosare, cataloage;

c) texte multimodale: manualul, benzile desenate, texte din enciclopedia ilustrate, reclame.

Tipuri de texte posibile pentru sarcinile de redactare:

- (a) scrisoarea, e-mailul, jurnalul
- (b) texte narative persoana I/a III-a, marcând momentele subiectului și circumstanțele: relatarea unor experiențe personale, narațiuni ficționale
- (c) texte descriptive: portretul, autoportretul, descrierea unui loc, a unei ființe reale și/sau imaginare, a unui obiect real/imaginar, a unui fenomen, a unei emoții
- (d) texte descriptive-narative: procese (de exemplu: un joc, un experiment științific simplu)
- (e) texte explicative: definiții, scheme
- (f) interpretarea unor secvențe din texte citite, caracterizări ale personajelor, text de opinie, text argumentativ, jurnalul de călătorie/de activități zilnice, cererea
- (g) interviul